

Manual för uppföljning och bedömning av miljö kvalitetsmålet STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ

Datum: 20160719

Ansvarig myndighet: Naturvårdsverket

Kontaktperson: Ola Inghe

Mailadress: ola.inghe@naturvardsverket.se

Telefon: 010-6981571

Manualen är beslutad av: UTKAST

Referens (diariern e. dyl.):

I samråd med (i förekommande fall):

Förord och läsanvisning

Syftet med målmanualerna är att få till stånd en konsekvent, transparent och robust miljömålsuppföljning där det är tydligt går att härleda myndigheternas bedömningar. Målmanualerna ska fungera som underlag och stöd i myndigheternas arbete med nationell och regional årlig uppföljning samt fördjupade utvärderingar av miljökvalitetsmålet.

Manualen utgår från regeringens preciseringar

Preciseringarna är de målsättningar som beskriver innebörden av respektive miljökvalitetsmål och sätter ramarna för målets omfattning. Målmanualen för miljökvalitetsmålet utgår från de preciseringar med tillhörande förklaringar som regeringen beslutat^{1,2}.

Manualen är beslutad av den myndighet som samordnar uppföljning och utvärdering av miljökvalitetsmålet. Ansvarig myndighet beslutar vid behov om revidering av målmanualen, till exempel om det finns nya möjligheter till informationsförsörjning för uppföljningen.

Mått, nivåer och ansvar

Målmanualerna definierar vad som ska följas upp för respektive miljökvalitetsmål genom att fastställa mått för miljötillstånd och för miljöarbetet. Målmanualen beskriver till exempel hur data från miljöövervakningen ska användas, och vilka centrala styrmedel och åtgärder som löpande följs upp och hur.

Målmanualen ger även stöd för bedömning av om målet nås genom att myndigheterna strävat efter att sätta nivåer för uppföljningsmått. Målmanualerna ger underlag för utvärderingar och analyser. Bedömning av om målet nås sker inte i manualen. [Fast jag har gett några förslag till hur det kan ske. Dock ej trenden.]

Målmanualerna klargör också vilken myndighet som är ansvarig för uppföljning och bedömning av olika delar av miljökvalitetsmålet.

---

¹ Regeringsbeslut I:4, 2012-04-26, M2012/1171/Ma.

² Regeringens departementsskrivelse Ds 2012:23 *Svenska miljömål – preciseringar av miljökvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål*, tillgänglig via <http://regeringen.se/sb/d/16347/a/196469>

Fortsatt arbete med målmanualen

	Ja	Nej	Delvis
Förankrat med relevanta myndigheter		X	
Regional upplösning framgår			X
Underlag för uppföljning av de mest relevanta åtgärderna och styrmedel har			x
Det finns minst en precisering som saknar uppföljningsunderlag	x		
Beaktat underlag i internationella processer	x		

Målmanual för miljö kvalitetsmålet STORSLAGEN FJÄLLMILJÖ - Översikt

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfyllt <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
MÅLET SOM HELHET		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
Preciseringarna bedöms som i stort sett täckande målets innehåll; således inget behov av mått för målet utanför preciseringarna.			
<i>Sammanvägning av bedömningarna för respektive precisering</i> <i>Två modeller föreslås här:</i>			
1. Samtliga preciseringar ska ha måluppfyllelse. (Denna modell har genomgående tillämpats för måtten, för bedömning av respektive precisering; men nästa modell skulle också vara möjlig där.)			
2. Preciseringarnas betydelse viktas i % av helheten, och procenten för preciseringar som uppnår målet summeras. En viss tröskel ska passeras, säg 90%, för att målet ska vara uppnått. Viktningen består i att bedöma <i>hur mycket av målets samlade värden som är hotade om respektive precisering inte uppfylls</i> . Ett förslag:			
	1. Fjällens miljötillstånd	20%	
	2. Ekosystemtjänster	10%	
	3. Gynnsam bevarandestatus och genetisk variation	15%	
	4. Hotade arter och återställda livsmiljöer	15%	
	5. Främmande arter och genotyper	5%	
	6. Genetiskt modifierade organismer	5%	
	7. Bevarade natur- och kulturmiljövärden	15%	
	8. Friluftsliv och buller	15%	

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
1. FJÄLLENS MILJÖTILLSTÅND		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
<i>Miljötillstånd/påverkan</i>			
1.1. Fjällsamebyarnas renbetesresurser (areal av olika kvalitetsklasser, samt för ren och rennäring funktionell konnektivitet) i såväl fjällområdet som skogsland nedom fjällområdet, nationellt och per fjällän.	Ingen minskning av arealerna i fjällen (annat än av lägre kvalitetsklass pga. övergång till högre), <i>och</i> i skogslandet ökning. <i>Och</i> förbättrad konnektivitet.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket. Data: Sametinget (ej förankrat)	Intervall behöver utredas; troligen inte årligen. Analyser av GIS-data. Konnektivitetsmått behöver utvecklas/fastställa.
1.2. Areal av annat tamdjursbete, nationellt och per fjällän.	Ingen nettominskning av pågående bete, <i>och</i> ökning [helst slå fast arealmål för detta] genom restaurering av tidigare hävd.[Denna del identisk med 4.2.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket (eller gärna SJV). Data: väsentligen Blockdatabasen+ARARAT	Årlig uppföljning Att följa upp restaurering av tidigare hävd kan kräva utvecklingsarbete.
1.3. Bete av smågnagare, nationellt och per fjällän.	Populationerna fluktuerar regelbundet och är under toppår höga nog att signifikant påverka fjällvegetationen.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket. Främst miljöövervakningens delprogram Smågnagare – Fjäll.	Årligen. Expertbedömning.
1.4. Kalfjäll, areal och konnektivitet, nationellt.	Areal över prognosticerat jämviktsläge baserat på Parisavtalets klimatåtaganden vad gäller global temperaturhöjning. <i>Och</i> grad av konnektivitet mellan viktigare kalfjällområden minskar inte. [Konnektivitet förslagsvis relaterad till en ”korg” av fjällarter vars habitatkrav m a p konnektivitet modelleras. Vad som är viktigare fjällområden bör byggas på någon typ av minimiarealgräns baserat på prognosticerat jämviktsläge.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket. Data: Nuvarande skogsgräns från topokartdata, i framtiden förhoppningsvis nta Marktäckedata, klimatmodelldata från SMHI	Behöver utredas; troligen vart 5:e år. Målarealmodell behöver utvecklas. Konnektivitetsmått behöver utvecklas/fastställa.

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
1.5. Arealandel exploaterat eller exploateringspåverkat av (1) hela fjällområdet, och (2) av de obrutna fjällområdena. Nationellt och per fjällän.	Arealandel exploaterat eller exploateringspåverkat ska till 20?? stabilisera sig på en nivå högst Y% över nivån 2012(?) i hela fjällområdet och Z(>Y)% över nivån 2012(?) i de obrutna fjällområdena. [Kvantifieringar behövs. Till dess får kvalitativ bedömning att det inte baskar helt åt skogen göras.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket. Data: Nuvarande RUS.indikator – fast den kan behöva ses över.	Troligen vart 5:e år. Nuvarande indikator kan behöva ses över.
1.6 Slitage av terrängfordon. Nationellt och regionalt.	Påverkad areal minskar.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket, bl.a. baserat på fjällänens bedömningar, men också eventuell annan tillgänglig information.	Årlig. Expertbedömning av tillgänglig information.
1.7. Arealandel (1) obrutet fjäll, (2) fjäll totalt, (3) kärn- eller nyckelområden för fjällsamebyarna i fjällområdet, och (4) kärn- eller nyckelområden för fjällsamebyarna nedom fjällområdet, som berörs av (A) ej avgjorda ansökningar om undersökningstillstånd, (B) gällande undersökningstillstånd, (C) bearbetningskoncessioner enligt minerallagen, och (D) markanvisning med pågående gruvdrift. Nationellt och per berört län.	För (1): A ska minska och inga B-D. För (2): CUD ska underskrida X% av arealen eller [B ska underskrida Y% av arealen och A underskrida Z% av arealen] *). Utom i områden utpekade som riksintresse för värdefulla ämnen eller material. För (3): Som för (2), men X, Y och Z bör sättas lägre. För (4): Som för (2). (1) och (2) och (3) och (4) ska vara uppfyllda.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket. Data: Främst Bergsstaten [dock oklart betr. D; måste undersökas hur få in detta].	Årlig. GIS-analyser.

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
1.8. Arealandel (1) obrutet fjäll, (2) fjäll totalt, (3) kärn- eller nyckelområden för fjällsamebyarna i fjällområden, och (4) kärn- eller nyckelområden för fjällsamebyarna nedom fjällområdet, som berörs av (A) ej avgjorda ansökningar om utbyggnad av vindkraft; (B) beviljade vindkraftsanläggningar (uppförda och ouppförda). Nationellt och per berört län.	För (1): A ska minska, inga B. För (2)-(4): A ska minska, inga nya B, <i>utom</i> för områden som är av riksintresse för vindkraft. (1) <i>och</i> (2) <i>och</i> (3) <i>och</i> (4) ska vara uppfyllda.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket (eller Energimyndigheten). Data: Främst Energimyndigheten.	Årlig. GIS-analyser.
<i>Sammanvägning</i>	<i>1.1-1.7 samtliga uppfyllda.</i>		
Åtgärder			
1.9. Antal/andel fjällsamebyar med terrängkörningsplaner. Nationellt.	Samtliga, och rimligt ajourhållna	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Länsstyrelserna? Sametinget?	Årlig. Expertbedömning, vad gäller kvalitetsdelarna
1.10. Renbruksplanernas status.	Omfattar alla eller nästan alla samebyar, är ajourhållna och utvecklas vidare.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Sametinget?	Årligen(?) Expertbedömning, vad gäller kvalitetsdelarna
1.11. Rennäringsfrågor och storskalig konnektivitet i regionala handlingsplaner för grön infrastruktur.	Ska gälla samtliga län som berörs av renbete.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	Vart 5:e år?
1.12. Kunskapsutveckling inom preciseringen	Ökande kunskap	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: väsentligen vetenskapliga publikationen.	Årligen. Expertbedömning

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
2. EKOSYSTEMTJÄNSTER		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
<i>Miljötillstånd/påverkan</i>			
2.1. Livsmedel från ren – årlig mängd renkött (kg), nationellt och per fjällän. [Fast helst bör skogs- och koncessionssamebyar exkluderas. - Skogsstyrelsen har redan denna, för LS. Eventuellt borde en fördelning ske mellan fjällområde och skogsland, så att det inte dubbelräknas.]	Glidande (5-års?) medelvärde underskrider ej XX% av medelvärde under lämplig referensperiod (199x-20xx[Utreds.]).	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Sametinget	Årligen. Tabell och diagram finns på Sametingets hemsida [fast att exkludera vissa samebyar kräver tillgång till underliggande data].
2.2. Livsmedel från vilda djur och växter – rippopulation (dvs. tillgång) och avskjutning (dvs. nyttjande) mängd ripa. Nationellt och per fjällän. [Att utreda, men eftersom årliga inventeringar görs som används som underlag för tillåten jakt samma år finns nog bra underlag för detta. - Skulle även vara intressant att ta med älg, hare, m.m. men trol. svårt att få separat för fjällen.]	Population > X.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	Årligen.
2.3. Livsmedel från vilda djur och växter – mängd hjortron, andra bär, svamp, älg och annat småvilt än ripa. Nationellt.	Populationer eller motsvarande minskar inre.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	[Frekvens och datakällor behöver utredas.]
2.4. Friluftsliv och rekreation – se mått 8.x-8.y under precisering Friluftsliv och buller.	-	-	
2.5. Resurs för forskning och utbildning - Naturrum, naturskolor etc[mer?]; antal [=mått 8.4] och areal speciellt viktig för forskning.	Ej minska i antal [Eller ska de öka, och går det att sätta mått på till hur många?] och areal speciellt viktig för forskning minskar ej genom exploatering eller annan olämplig markanvändning. [Utvecklingsarbete krävs; areal t.ex. baserad på enkät till högskolor och forskningsstationer.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	Vart 5:e år?
<i>Sammanvägning</i>	<i>Samtliga 2.1-2.5 uppfyllda.</i>		
Åtgärder			

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
2.6. Kartering av fjällens ekosystemtjänster	Viktiga ekosystemtjänster i fjällområdet ska vara karterade.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	Årligen (tills uppfyllt). Expertbedömning.
2.7. Ekosystemtjänster i fjällområdet beaktade (=slutsatsgrundande) i fjällänens handlingsplaner för grön infrastruktur. Nationellt.	I samtliga fjällän.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	2017 (därefter oklart) Expertbedömning.
3. GYNNSAM BEVARANDESTATUS OCH GENETISK VARIATION		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
<i>Miljötillstånd/påverkan</i>			
3.1. Bevarandestatus för i fjällområdet befintliga naturtyper enligt bilaga 1 i Art- och habitatdirektivet.	Samtliga i biogeografisk fjällregion signifikant förekommande terrestra, ej semiakvatiska direktivsnaturtyper [Tycker att man ska undvika överlapp med MV och LSV.] ska ha gynnsam bevarandestatus.	Uppföljning/bedömning: ArtDatabanken/Naturvårdsverket	Baserat på Artikel 17-rapportering vart 6:e år. Om expertbedömning av information från andra källor indikerar <i>tydligt</i> ändrad status under mellantiden kan bedömning av måluppfyllelse ändras däremellan.
3.2. Bevarandestatus för i fjällområdet befintliga arter enligt bilaga 2,4 och 5 i Art- och habitatdirektivet, samt fågelarter enligt bilaga 1 i Fågeldirektivet.	Samtliga i biogeografisk fjällregion signifikant förekommande terrestra, ej semiakvatiska direktivarter ska ha gynnsam bevarandestatus.	Uppföljning/bedömning: ArtDatabanken/Naturvårdsverket	Baserat på Artikel 17-rapportering (och motsvarande för Fågeldirektivet) vart 6:e år. Om expertbedömning av information från andra källor indikerar <i>tydligt</i> ändrad status under mellantiden kan bedömning av måluppfyllelse ändras däremellan.
<i>Sammanvägning</i>	<i>Både 3.1 och 3.2 uppfyllda</i>		
<i>Åtgärder</i>			

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
3.1. Åtgärder för fjällräv	[Kortsiktiga mål som formuleras i ny ÅGP för fjällräv – klar när??]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: från fjällrävsprojektet	Årligen Expertbedömning.
3.2. Åtgärder för fjällgås	??? [Nuvarande ÅGP går ut i år – är kort- och långsiktiga mål där fortsatt aktuella?]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket	Oklart, behöver utredas. Alternativt utgår årgården.
4. HOTADE ARTER OCH ÅTERSTÄLLDA LIVSMILJÖER		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
<i>Miljötillstånd/påverkan</i>			
4.1. Rödlisterindex för arter i fjällen	Rödlisterindex=1 [Eller värde nära 1, utifrån antagen naturlig utdöende/hotnivå.]	Uppföljning/bedömning: ArtDatabanken/Naturvårdsverket	Vart 5:e år, i samband med uppdaterad rödlista. Om expertbedömning av information från andra källor indikerar <i>tydligt</i> ändrad rödlistestatus för någon av arterna under mellantiden kan bedömning av behöva revideras måluppfyllelse ändras däremellan. Vilka arter som ska medtas kan behöva utredas.
4.2. Areal restaurerat tamdjursbete (annat än av ren), nationellt och per fjällän.	Ökning [helst slå fast arealmål för detta] – Identisk med del av 1.2.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket (eller gärna SJV). Data: väsentligen Blockdatabasen+ARARAT	Årlig uppföljning Att följa upp restaurering av tidigare hävd kan kräva utvecklingsarbete.
<i>Sammanvägning</i>	<i>Både 4.1 och 4.2 uppfyllda</i>		

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljö tillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
5. FRÄMMANDE ARTER OCH GENOTYPER		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
Miljö tillstånd/påverkan			
5.1. Främmande arter och genotyper i fjällnaturen. Nationellt.	Antal främmande arter och genotyper i fjällområdet som hotar biologisk mångfald minskar. Inga främmande arter och genotyper som finns i fjällområdet har populationer eller utbredningar i fjällområdet som hotar biologisk mångfald. .	Naturvårdsverket ansvarar för sammanställning nationellt. Källa: NOBANIS	Årligen Expertbedömning?
6. GENETISKT MODIFIERADE ORGANISMER		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
Miljö tillstånd/påverkan			
6.1. Oavsiktlig introduktion och spridning av arter som kan sprida sig till fjällen. Nationellt.	Oavsiktlig introduktion och spridning förekommer inte.	Naturvårdsverket ansvarar för sammanställning nationellt.	Årligen. Expertbedömning.
6.2. Avsiktlig introduktion introduktion och spridning av arter som kan sprida sig till fjällen. Nationellt.	Samtliga tillstånd har noggranna riskvärderingar.	Naturvårdsverket ansvarar för sammanställning nationellt.	Årligen. Expertbedömning.
<i>Sammanvägning</i>	<i>Både 6.1 och 6.2 uppfyllda</i>		
7. BEVARADE NATUR- OCH KULTURMILJÖVÄRDEN		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
Miljö tillstånd/påverkan			

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld <ul style="list-style-type: none"> - nationellt - regionalt 	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
7.1. Bevarandestatus av skyddade områden inklusive Natura 2000 områden, nationellt och per fjällän.	Gynnsam bevarandestatus [Hur väl är detta ännu definierat?] av skyddade områden inklusive Natura 2000 områden.	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Från områdesvis uppföljning av skyddad natur och Natura 2000-områden. [Fungerar den uppföljningen ännu??]	Årligen Tills områdesvis uppföljning fungerar görs en expertbedömning.
7.2. Skydd av kulturmiljövärden (area), nationellt och per fjällän.	<i>Hela</i> fjällområdet har byggnads- och fornminnesinventerats <i>och</i> kända lokaler med speciellt höga kulturmiljövärden [kräver att sådan värdering finns eller görs] är skyddade och adekvat skötta.	RAÄ/Länsstyrelserna	Årligen Registerhantering/GIS-analys.
<i>Sammanvägning</i>	<i>Både 7.1 och 7.2 uppfyllda</i>		
8. FRILUFTSLIV OCH BULLER		Uppf/bedömn: Naturvårdsverket	
<i>Miljötillstånd/påverkan</i>			
8.1. Areal fjällmiljö med höga värden för friluftslivet	Ej minska? [Genom exploatering för annat är friluftsliv? Behöver friluftslivet delas upp i undergrupper, och målkonflikter dem emellan hanteras? Duger nuvarande rikintressen rörligt friluftsliv+obrutet fjäll som bas?]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data:	Behöver utredas. Rimligtvis fr a GIS-analys
8.2. Fjälleders längd och status	Utreds. [Ska längden öka, eller handlar det om att förhindra minskning? Finns något färdigt klassningssystem att haka mål för status på.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Från länsstyrelserna (eller NV?)	Årligen.

Mått för uppföljning Vad ska följas upp för miljötillstånd resp. åtgärder - nationellt - regionalt	Nivå för måluppfyllelse Vilka mätvärden betyder att målet/preciseringen är uppfylld - nationellt - regionalt	Ansvar: Vem svarar för uppföljning/ bedömning av (i) preciseringen som helhet; (ii) enskilda mått. Vem svarar för leverans av information/data? Referens/källa?	Framtagande och bearbetning av information Hur sker uppföljning – bearbetning eller direkta data? När sker uppföljning – årligen/annat intervall?
8.3. Tillgång till logi längs fjälleder (antal platser)	Utreds. [Enklast är väl att minimiavstånd mellan logiplatser ska finnas, och sedan sätta ett mål för hur stor andel av lederna som ska uppfylla detta.]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: STF, m.fl [vilka flera?]	Årligen
8.4. Naturrum, naturskolor etc. [mer?]; antal	Ej minska i antal [Eller ska de öka, och går det att sätta mål på till hur många?]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: NV/Lst, [Centrum för naturvägledning??]	Årligen
8.5. Terrängkörning, se 1.6.			
8.6. Buller från motordrivna fordon [metod behöver utvecklas, dvs. skattning av fordonsrörelser + bullermodell]	Påverkad areal minskar [Går mål att sätta? Kanske olika mål i obrutet fjäll och i övrigt?]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Utreds	? Eventuellt expertbedömning i avvaktan på metod
8.7. Buller från luftfartyg [metod behöver utvecklas, dvs. skattning av flygrörelser + bullermodell]	Påverkad areal minskar [Går mål att sätta? Kanske olika mål i obrutet fjäll och i övrigt?]	Uppföljning/bedömning: Naturvårdsverket Data: Utreds	? Eventuellt expertbedömning i avvaktan på metod
<i>Sammanvägning</i>	<i>Samtliga mått 8.1-8.7 uppfyllda</i>		
Åtgärder			
[Finns inte åtgärds mål t.ex. kring upprustning av fjälleder?			

*) Förklaring till 1.7. (2):

CUD ska underskrida X% av arealen *eller* [B ska underskrida Y% av arealen *och* A underskrida Z% av arealen]

		B underskrider Y% av arealen	B underskrider inte Y% av arealen
CUD underskrider X% av arealen	A underskrider Z% av arealen	(del)preciseringen nådd	(del)preciseringen nådd
	A underskrider inte Z% av arealen	(del)preciseringen nådd	(del)preciseringen nådd
CUD underskrider inte X% av arealen	A underskrider Z% av arealen	(del)preciseringen nådd	(del)preciseringen inte nådd
	A underskrider inte Z% av arealen	(del)preciseringen inte nådd	(del)preciseringen inte nådd

(Ev. kommentersande text)

.....